

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ МАШИНОБУДУВАННЯ УКРАЇНИ

Анотація. Досліджено тенденції розвитку машинобудівного комплексу України, наведено основні показники стану машинобудівного комплексу. Визначено його місце у промисловості України. Виявлено основні проблеми цієї галузі та визначено шляхи їх вирішення.

Аннотация. Рассмотрены тенденции развития машиностроительного комплекса Украины, представлены основные показатели состояния машиностроительного комплекса. Определено его место и роль в промышленности Украины. Выявлены основные проблемы этой отрасли и найдены пути их решения.

Annotation. The article examines trends in the development of the engineering industry in Ukraine, presents the main indicators of the machine-building complex. Its place and the role in the industry of Ukraine are determined. The main problems of this industry and solutions to them are identified.

Ключові слова: машинобудування, питома вага, машинобудівний комплекс.

Машинобудування є основою сучасної економіки будь-якої країни і відіграє вирішальну роль у створенні матеріально-технічної бази господарства. В економічно розвинених країнах на частку машинобудівних виробництв припадає від 30 до 50 % від загального обсягу випуску промислової продукції [1].

Основними елементами розвитку сучасного машинобудування є вдосконалювання засобів виробництва, методів організації виробництва, перехід до стандартизації, автоматизації й інформаційного забезпечення процесів. Аналіз вітчизняного машинобудівного комплексу у роботах проводили такі науковці: Кардаш В. Я., Холодний Г. О., Стадник В. В. та ін. [2 – 4].

Метою статті є визначення місця машинобудівного комплексу у промисловості України та дослідження тенденцій його розвитку.

На сьогоднішній день машинобудівний комплекс України є потужним сектором промисловості України. Загалом до сфери діяльності комплексу відносяться 23 підгалузі машинобудування, до сфери діяльності яких належать 345 промислових підприємств та 63 науково-дослідних організації із загальною кількістю працівників понад 233 тис. осіб [5].

Питома вага машинобудівної продукції у промисловості коливається від 10,2 до 13,7 % за період з 2003 – 2012 рр. (рис. 1).

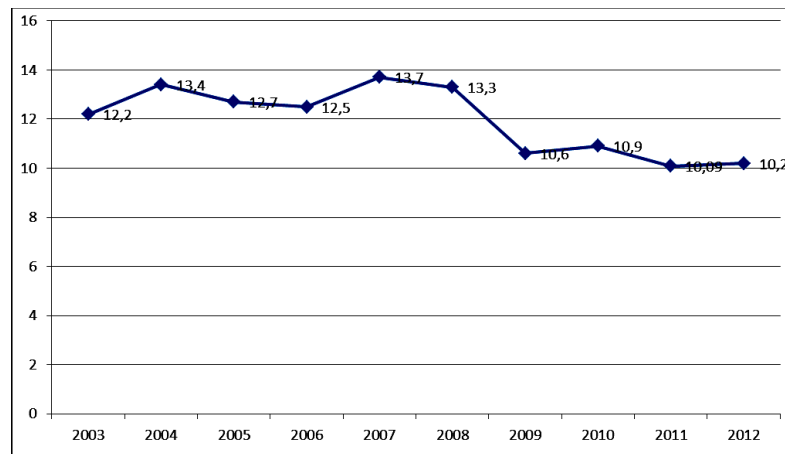

Рис. 1. Динаміка питомої ваги машинобудівної продукції у промисловості у 2003 – 2012 рр.

Як видно з рис. 1, питома вага найбільш зазнала зниження у 2009 р. Це є наслідком кризових явищ, які відбувалися у 2008 р. Якщо до 2008 р. частка машинобудування зростала, то після 2009 р. частка машинобудівної продукції стала меншою.

Сучасний машинобудівний комплекс України розвивається у рамках "Концепції Загальнодержавної Цільової програми розвитку промисловості України на період до 2020 р." [5]. Відповідно до цієї програми передбачається збільшення індексу промислової продукції на 2 – 2,2 % щороку, збільшення частки інноваційної продукції в обсязі виробництва промислової продукції до 50 % та збільшення частки промислових підприємств, що проводять інноваційну діяльність до 25 %.

Структура сучасного машинобудівного комплексу має чотири складові відповідно до КВЕД-2010 р.:

виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів; виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань; виробництво електричного устаткування; виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (рис. 2).

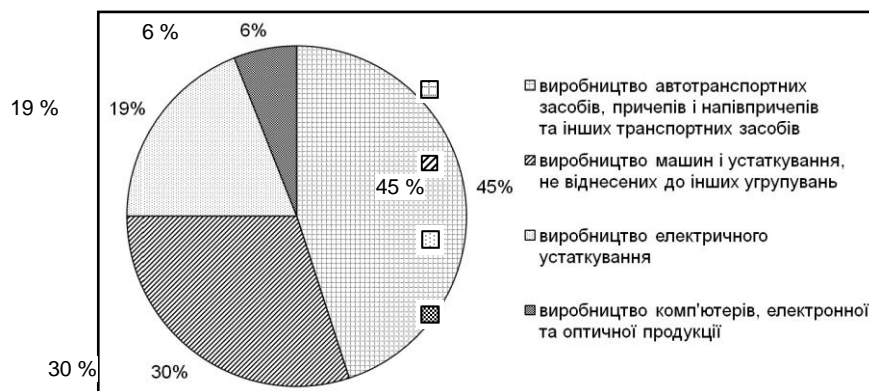

Рис. 2. Структура машинобудування за обсягом реалізованої промислової продукції за 2013 р., %
Основними показниками, які характеризують машинобудівну галузь, є індекс промислової продукції та обсяг реалізованої продукції.

Слід розглянути динаміку індексів продукції машинобудування та промисловості (рис. 3).

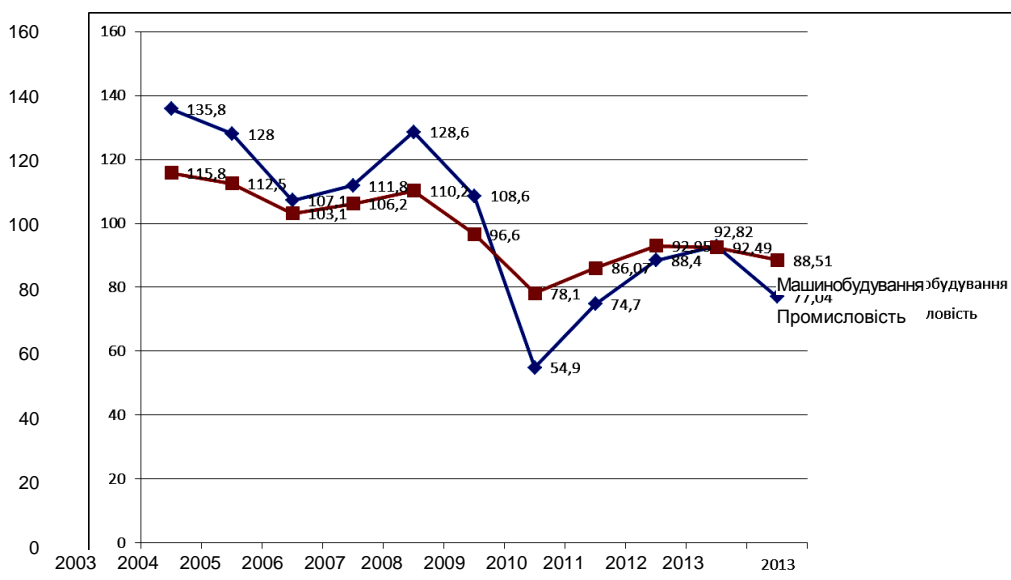

Рис. 3. Індекси промислової продукції України за 2003 – 2013 рр.

На рис. 3 видно, що індекси продукції машинобудування з 2003 до 2008 рр. перевищують загальні індекси промисловості, а це свідчить про більш високі темпи зростання вітчизняної галузі машинобудування, ніж промисловості взагалі. Починаючи з 2009 р. спостерігається різке зниження індексів продукції машинобудування, що обумовлене економічною кризою у 2008 р. Економічна криза відобразилась на подальший розвиток дослідженої галузі таким чином, що станом на 2013 р. індекс продукції машинобудування нижчий, ніж загальний на промисловості. Мінімальне значення індексу промислової продукції машинобудування спостерігається у 2009 р. – 54,9 %, а у промисловості – 78,1 %, тобто зменшення обсягів виробництва і реалізації продукції у машинобудуванні було майже вдвічі більшим, ніж у промисловості.

Наступним важливим економічним показником, що характеризує стан машинобудування є обсяг реалізації продукції машинобудування, динаміка якого за 2003 – 2013 рр. подана на рис. 4.

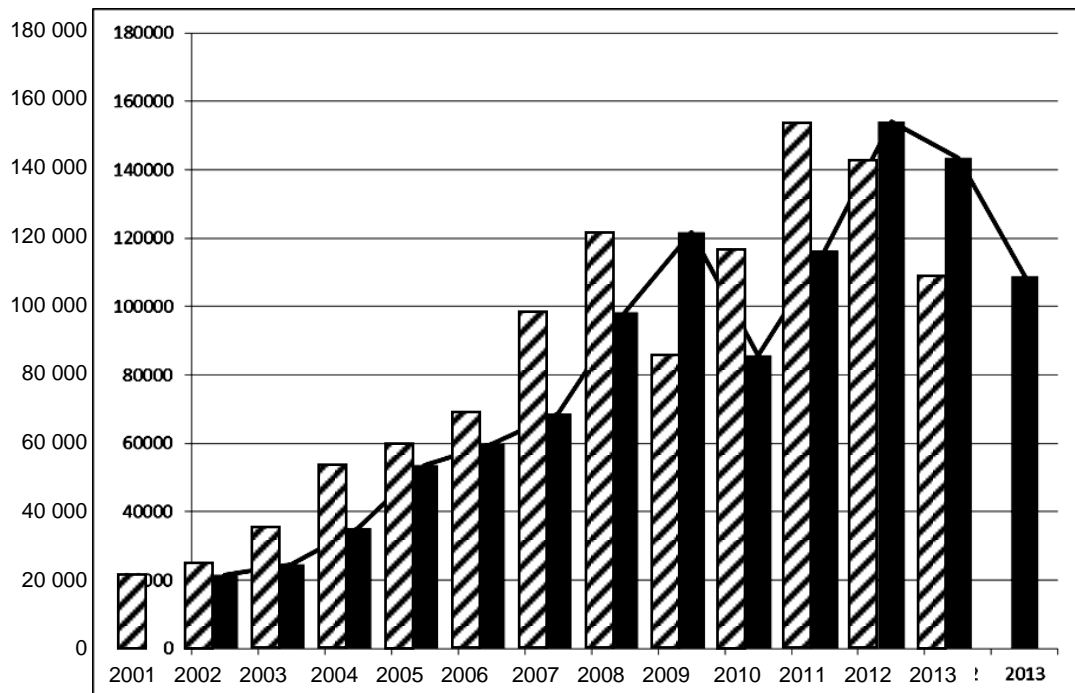

Рис. 4. Обсяг реалізованої продукції машинобудування України в 2001 – 2013 роках, млн грн

Побудований графік на рис. 4 свідчить про постійне зростання обсягів реалізованої машинобудівної продукції за період 2001 – 2008 рр. та 2009 – 2011 рр. А спад спостерігається у 2008 – 2009 рр. та 2011 – 2013 рр. Це обумовлено загальними кризовими явищами, які відбувалися в світовій та вітчизняній економіці.

Розраховані дані у таблиці свідчать про те, що з 2001 року обсяг реалізованої продукції машинобудування України за дванадцять років збільшився у 5 разів – це видно за базисним темпом зростання. У всіх розрахованих показниках знову аутсайдером є 2009 р. після кризи. Порівняно з 2008 р. обсяг реалізованої продукції машинобудування скоротився майже на 30 %. В останні роки теж спостерігається спад обсягів машинобудівної продукції, що пов'язано з повільним розвитком інноваційних технологій у галузі та поганою підтримкою машинобудівних підприємств з боку держави.

Таблиця

Показники динаміки обсягу реалізованої продукції машинобудування України в 2001 – 2013 рр., млн грн

Роки	Обсяги реалізованої машинобудівної продукції, млн грн	Абсолютний приріст		Тр		Тпр	
		базисний	ланцюговий	базисний	ланцюговий	базисний	ланцюговий
2001	21 523,1	–	–	100,00 %	100,00 %	–	–
2002	24 492,2	2 969,1	2 969,10	113,79 %	113,79 %	13,79 %	13,79 %
2003	35 133,1	1 3610	10 640,90	163,23 %	143,45 %	63,23 %	43,45 %
2004	53 569,3	32 046,2	18 436,20	248,89 %	152,48 %	148,89 %	52,48 %
2005	59 668,1	38145	6 098,80	277,23 %	111,38 %	177,23 %	11,38 %
2006	68 730,6	47 207,5	9 062,50	319,33 %	115,19 %	219,33 %	15,19 %
2007	98 339,9	76 816,8	29 609,30	456,90 %	143,08 %	356,90 %	43,08 %
2008	121 780,4	100 257,3	23 440,50	565,81 %	123,84 %	465,81 %	23,84 %
2009	85 833	64 309,9	-35 947,40	398,79 %	70,48 %	298,79 %	-29,52 %
2010	116 348,5	94 825,4	30 515,50	540,58 %	135,55 %	440,58 %	35,55 %
2011	154 184,9	132 661,8	37 836,40	716,37 %	132,52 %	616,37 %	32,52 %
2012	143 533,1	122 010	-10 651,80	666,88 %	93,09 %	566,88 %	-6,91 %
2013	109 021,2	87 498,1	-34 511,90	506,53 %	75,96 %	406,53 %	-24,04 %

Проаналізувавши стан машинобудування в Україні, можна спостерігати, що найбільшої шкоди для його подальшого розвитку завдала світова економічна криза, вплив якої можливо спостерігати за основними економічними показниками. Кризові процеси спричинили велику кількість проблем, основними з яких є:

- відсутність підтримки з боку держави;
- незначний рівень інновацій на машинобудівних підприємствах;

повільний розвиток підгалузей машинобудування;
високий рівень зносу основних фондів та ін.

Усі перелічені недоліки призводять до погіршення соціально-економічного стану та матеріально-технічної забезпеченості машинобудівного комплексу. Для вирішення зазначених проблем у галузі машинобудування, насамперед, необхідно:

застосовувати ефективні механізми управління не тільки на рівні підприємств, а і на державному рівні;
залучати інвестиції, що надасть можливість використовувати новітні технології у випуску продукції;
детальний розгляд можливих шляхів виходу машинобудування України на новий конкурентний рівень;
підготовка кваліфікованих кадрів для машинобудівної галузі;
повна модернізація і заміна основних фондів за рахунок інвестицій;
підвищити ефективність продукції українських виробників.

Наук. керівн. Гольцяєва Л. А.

Література: 1. Губарева Є. В. Основні проблеми розвитку сучасного вітчизняного машинобудування / Є. В. Губарева // Тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених. – Х. : ХНЕУ ім. Семена Кузея, 2014. – 228 с. 2. Кардаш В. Я. Маркетингова товарна політика : [підручник] / В. Я. Кардаш. – К. : КНЕУ, 2001. – 239 с. 3. Холодний Г. О. Маркетингова товарна політика : [навч. посібн.] / Г. О. Холодний. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2006. – 324 с. 4. Стадник В. В. Сучасні тенденції розвитку вітчизняного машинобудування та його ресурсні детермінанти / В. В. Стадник // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 2 (6). – С. 91–99. 5. Офіційний сайт Міністерства промислової політики України. – Режим доступу : http://in_dustry.gov.ua/. – Назва з екрану. 6. Концепція Загальнодержавної Цільової програми розвитку промисловості України на період до 2020 року. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/603-2013-%D1%80>. – Назва з екрану. 7. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Назва з екрану. 8. Макроекономічний і галузевий огляд машинобудівного комплексу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.sli_deshare.net/. – Назва з екрану. 9. Оцінка доцільності інвестування в машинобудівну галузь України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sibac.info/>. – Назва з екрану. 10. Машинобудування України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kpi.kharkov.ua/>. – Назва з екрану.